

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ЕТНОПЕДАГОГІКА

Навчально-методичний посібник

**Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України**

Умань – 2015

УДК 37.013
ББК 74.65р30

Рецензенти:

Пашенко Д.І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Біда О.А. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Шапошнікова І.М. - кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкового навчання національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів
(Реєстрац. номер 1/11-4198 від 19.05.2010)

Етнопедагогіка: навчально-методичний посібник / [упорядник Макарчук В.В.] – 3-е вид., переробл. і доповн. - Умань: РВЦ «Софія». - 2015. - 205 с.

Навчально-методичний посібник з курсу «Етнопедагогіка» укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи навчання. Він включає програму курсу та його структуру в межах планових годин з поділом на змістові модулі, а також матеріали для практичних занять (питання для обговорення, тематику повідомлень, завдання для самостійної роботи, список рекомендованої літератури). У посібнику подано термінологічний словник, тестові завдання, питання для самоперевірки, список рекомендованих джерел та хрестоматію.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕТНОПЕДАГОГІКИ	
Тема 1. Загальні питання української етнопедагогіки	18
1.1 Поняття про народну педагогіку та етнопедагогіку	18
1.2 Виникнення і розвиток української етнопедагогіки	20
1.3 Українська етнопедагогіка як галузь педагогічних знань, її значення для теорії і практики виховання	23
1.4 Народні погляди на виховання як чинник розвитку особистості	25
1.5 Етнопсихологічні риси українців	28
1.6 Мета, ідеали і принципи виховання за традиціями вітчизняної етнопедагогіки	30
Тема 2. Зміст народного виховання в Україні	32
2.1 Трудове виховання - основа української етнопедагогіки	32
2.2 Моральний кодекс вітчизняної народної педагогіки	34
2.3 Народний досвід естетичного і фізичного виховання дітей і молоді	37
Тема 3. Загальні методи і засоби виховання української етнопедагогіки	40
3.1 Поняття про методи виховання. Методи формування свідомості	40
3.2 Методи організації діяльності й формування досвіду поведінки	43
3.3 Методи стимулювання поведінки і діяльності дітей	46
3.4 Засоби народного виховання	48
Тема 4. Основи етнодидактики	51
4.1 Поняття про народну дидактику і етнодидактику	51
4.2 Зміст і засоби розумового виховання в досвіді українського народу	53

4.3 Принципи і методи навчання	55
--------------------------------	----

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ

Тема 5. Родина і громадськість як вихователі	58
5.1 Педагогічні аспекти народних поглядів на шлюб і сім'ю	58
5.2 Роль родинних взаємовідносин у вихованні дітей	59
5.3 Суб'єкти родинного і громадського виховання	61

Тема 6. Соціум як культуротворчість	64
6.1 Чинники культурності українського народу	64
6.2 Походження української сім'ї і родинного виховання	66
6.3 Ознаки психічної структури українців	77
6.4 Дім як духовне осереддя української культури	80

Тема 7. Українська національна система виховання	82
7.1 Сутність та особливості національного виховання	82
7.2 Філософські основи національної системи виховання	87
7.3 Зародження, становлення і розвиток національної системи виховання	89

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	95
----------------------------------	----

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ	106
--	-----

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	110
--------------------------------	-----

ХРЕСТОМАТІЯ	115
--------------------	-----

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	174
-------------------------	-----

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ, ЩОДО РІЗНИХ ВИДІВ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ	195
---	-----

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	199
---------------------------------	-----

ПЕРЕДМОВА

Відродження автентичної педагогіки в Україні стало насущною потребою нашого часу. У контексті розбудови незалежної України, створення системи національної освіти й виховання особливого значення набуває науково обґрунтоване розв'язання виховних завдань засобами української народної педагогіки.

Особливо нагальною стала проблема створення й застосування виховної системи, адекватної потребам українського державотворення й формування високоосвічених, духовно багатих й морально достойних громадян демократичної європейської держави.

Виховання підростаючого покоління для кожної нації є найважливішим складником національної культури. Передача всіх культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів завжди гарантувала вічність життя нації. Виховання окремо від культурно-історичних традицій породжувало відчуженість підростаючих поколінь від народної моралі, духовності. Подолання негативних явищ значною мірою пов'язано з етнопедагогікою. Використання її – неодмінна умова подальшого розвитку наукової педагогічної теорії та практики.

Етнопедагогіка сприяє формуванню почуття національної гідності, розвитку творчості, мислення, дає систему знань про культурно-історичний шлях розвитку українського народу.

Знання студентами історії становлення та розвитку педагогічної роботи і практики, використання у навчально-виховному процесі народної мудрості, народних традицій і звичаїв допоможе їм глибше розібратися в конкретній особистості, допомогти їй знайти себе у сучасному світі, окреслити шляхи досягнення поставленої мети.

Цей навчальний курс сприяє підвищенню національної свідомості на основі міжнаціональних і загальнолюдських цінностей, збагачує загальнопедагогічну та психологічну підготовку студентів, створює умови для розвитку в них самобутньої національної культури.

Посібник призначений студентам IV курсу факультету української філології (спеціальність 6.020303 Філологія Українська мова і література). Курс розраховано на 108 годин (3 кредити

ECTS). З них лекції - 28 годин, семінарські заняття – 24 години, самостійна робота – 30 годин, індивідуальна робота – 26 годин.

Відповідно до 2-х змістових модулів подано матеріали семінарських занять: питання для обговорення, тематика повідомлень, завдання для самостійної роботи, список рекомендованої літератури.

Навчально-методичний посібник містить термінологічний словник, питання для повторення курсу, список рекомендованих джерел.